

ARGENTOPANTON [Strasbourg.]

Ἡ σημαντικὴ αὕτη πόλις, πρωτεύουσα τοῦ γαλλικοῦ Νομοῦ τοῦ Κάτω Ῥήνου (Bas-Rhin) ἀπέχει τέσσαρα περίπου χιλιόμετρα τοῦ ποταμοῦ τούτου, διέρχεται δ' αὐτὴν τὸ παραποτάμιον Ἰλλ, συμβάλλον ἀπωτέρω πρὸς τὸν Ῥήνον. Ἡ πραγματικὴ συγχώνευσις αὐτῆς μετὰ τῆς Γαλλίας χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1681, ἐν ᾧ αἱ λοιπαὶ γερμανικαὶ ἐπαρχίαι αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν ὑπὸ τῶν Γάλλων καλουμένην **Alsace** (γερμανιστὶ **Elsass**) εἶχον κηρυχθῆ γαλλικαὶ ἀπὸ τοῦ 1648, συνεπεία τῆς συνθήκης τοῦ **Munster**, τῆς θεσάσης πέραις εἰς τὸν μακρὸν πόλεμον ὃν ἡ Γαλλία, συμμάχους ἔχουσα τὴν Σουηδίαν, τὴν Ὀλλανδίαν, τὴν Σαβαυδίαν καὶ τὴν Πορτογαλίαν, διεστήρει κατὰ τῆς γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῆς Ἰσπανίας. Ἐκτοτε οἱ κάτοικοι τῆς **Alsace** συνέδεσαν ἀναποσπάστως τὴν τύχην αὐτῶν πρὸς τὴν τῶν Γάλλων, καὶ, ἂν καὶ διατηροῦσιν εἰς ἐτι τὴν γερμανικὴν διάλεκτον, τὰ αἰσθήματα ὅμως αὐτῶν ὑπὲρ τῆς γαλλικῆς πατρίδος εἰσι ζωνρότατα· παρέσχον δὲ καὶ παρέχουσιν εὐφυεῖς καὶ ἀνδρεῖας λόγους εἰς τὸν γαλλικὸν στρατόν.

Τὸ Ἀργεντόραντον, πόλις εὐδαίμων καὶ καθ' ἑκάστην αὐξανομένη, ἀριθμεῖ τὴν σήμερον ὑπὲρ τὰς 77,000 κατοίκων. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐπεχείρησεν, ὡς λέγεται, ὁ Γούττεμπεργ τὰς πρώτας αὐτοῦ τυπογραφικὰς δοκιμὰς περὶ τὸ 1436 ἢ 1440, δι' ἧς καὶ ἀνηγέρθη αὐτῷ ἐν αὐτῇ, τῷ 1840, ἀνδρείας καλλιτεχνηθεὶς ὑπὸ τοῦ περιωνύμου γλύπτου Δαυίδ (**David d'Angers**).

Ἡ περιφέρεια τῆς πόλεως εἶναι ἐξ χιλιάδας πεντακόσια ἐβδομήκοντα ὀκτὼ μέτρα· σχεδὸν δ' εἰς τὸ κέντρον αὐτῆς εὐρίσκεται ἡ θρυμαστὴ μητρόπολις, ἥς παραθέτομεν τὴν εἰκόνα. Τετρακόσια εἴκοσι τέσσαρα ἔτη ἐπιμονῆς ἐδέησαν ὅπως κτισθῇ τὸ λαμπρὸν τοῦτο μνημεῖον, καὶ ἐν τούτοις ἔμεινε καὶ ἴσως μείνῃ διὰ παντὸς ἀτελές, διότι, ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ τοῦ ὕλισμου, τίς ποτε θέλει θυσιάσει τὸ πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ ἐλλείποντος κωδωνοστασίου ἀνγκαιοῦν ποσόν; Τὸ ὑπάρχον κωδωνοστάσιον ἔχει ὕψος ἑκατὸν τεσσαράκοντα πάντε μέτρων, περιέχει δὲ τὸ γνωστὸν ἀστρονομικὸν ὥρολόγιον.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, ἐν ἔτει 1837, τὸ Ἀργεντόραντον ὑπῆρξε τὸ θέατρον τῆς πρώτης συνωμοσίας τοῦ Λοδοβίκου Ναπολέοντος, τοῦ νῦν Αὐτοκράτορος τῶν Γάλλων.

Π.

ANAMIKTA.

Ἐπιστολὴ Β' (1).

Τῷ Διευθυντῇ τῆς Παρδώρας.

Ἐν Ἑρμουπόλει, τῇ 26 Μαρτίου 1865.

Ὁ Βάϊρων, ἂν δὲν λανθάνωμι, ἔλεγε· « Δός μοι μολυβδοκόνδυλον καὶ τεμάχιον χάρτου, καὶ ζῶ καὶ εἰς χωρίον. » Ἐγὼ δὲ παρωδῶν τοῦ βρετανοῦ ποιητοῦ τὸ λόγιον· « Ἀπάλλαξον, ἐπιφωνῶ, τὰς ἀκοάς μου ἀπὸ τοῦ βόμβου τῆς καλουμένης ἑλληνικῆς πολιτικῆς, καὶ ὑπόσχομαι νὰ ἐγκαταβιῶσω καὶ εἰς τὴν Γύαρον. » Φαντάσθητι λοιπὸν πόσον τέρπομαι διατρίβων ἐνταῦθα, ὅπου μάλιστα μὴ οὔσης ἐρημίας ἀλλ' ἐνεργείας καὶ ζωῆς, τοῦ μὲν ἀπαισίου ἐκείνου βόμβου αἱ δυσχερεῖς ἀπηχήσεις πνίγονται εὐτυχῶς κατὰ τὸ μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Σύρας πέλαγος, εὐρίσκω δὲ καὶ γραφίδα καὶ χάρτην καὶ λόγου ὑπόθεσιν. Δὲν λέγω ὅτι οἱ ἐνταῦθα ἀδιαφόρως ἔχουσι πρὸς τὰ δημόσια· μόνον οἱ ἄστεγοι, οἱ χρεωκόποι καὶ οἱ φίλαρχοι στέλλουσιν εἰς κόρακας τὴν πατρίδα· ἐξ ἐναντίας οἱ Ἑρμουποῖται μεριμνῶσιν εἴπερ τις καὶ ἄλλος περὶ τῆς πολιτείας, ἀλλὰ περὶ τῆς πολιτείας καὶ οὐχὶ περὶ τῶν παρὰ τὰς θύρας αὐτῆς συνθλιβομένων ἀρχογλυπταδῶν, ὅποιονδήποτε καὶ ἂν ἔχωσιν ὄνομα. Ὅτε χθὲς ἔλεγον πρὸς τινὰς ὅτι καὶ Βεελζεβούλ ἂν ὀνομάζεται ὅστις κατορθώσῃ νὰ κυβερνήσῃ τὴν Ἑλλάδα, πρῶτος ἐγὼ πεσὼν προσκυνήσω αὐτὸν, παρ' ὀλίγον μὲ ἡσπάζοντο. Τὴν φράσιν ταύτην ἀπαράλλακτον ἤκουσε παρ' ἐμοῦ ὑπομειδιῶν ὁ ἀμειδῆς Κωλέττης τὴν 6 Αὐγούστου 1844, καὶ τὸ μειδιάμα αὐτοῦ ἐσήμαινεν αὐταρέσκειν. Ἐπίστευεν ἴσως ὁ κερδολαχιδόφρων Ἡπειρώτης ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ Βεελζεβούλ· ἀλλ' εἴκοσιν ἔτη παρῆλθον ἔκτοτε καὶ δὲν ἀνέβη ἄχρις ὥρας ἐκ τῶν βασιλείων τοῦ Πλούτωνος ὁ προσδοκώμενος. Μὴ μάτην λοιπὸν ἐπιδιώκωμεν βελτίωσιν δι' ἀναστατώσεων καὶ ταραχῶν· διότι τίς ὁ ἱκανὸς νὰ κυβερνήσῃ μετ' αὐτὰς τὴν πατρίδα, εἰμὴ ἡμεῖς οἱ πρὸ αὐτῶν ἀνίκανοι; Ποῖα τὰ ὄργανα τὰ κληθησόμενα νὰ ἐφαρμόσωσι τοὺς νόμους σήμερον, εἰμὴ αὐτὰ ἐκεῖνα ἅτινα καὶ χθὲς ἐφήρμοζον αὐτούς; Ὁ δὲ τῶν ἄλλων σπουδαιότερον, τίνας οἱ μέλλοντες νὰ πειθαρχήσωσι, νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τοὺς νόμους, εἰμὴ ἡμεῖς οἱ χθὲς ἀπειθεῖς, οἱ καταλύσαντες αὐτούς; Ἐχεις ἀνάγκην παραδειγμάτων πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι καὶ χεῖρονα καθιστᾷ τὰ πράγματα ἢ ἀναστατώσεις, καθόσον μάλιστα συνταραττομένης τῆς κοινωνίας, ἀναβιβάζεται ἀπὸ τοῦ πυθμένος εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἡ ἀμόρφη, καὶ παρα-

δίδεται εἰς χεῖρας ὅλως ἀνόμους τῶν νόμων ἢ διαχειρίσις ; ἀλλ' ἡ ἀτμοσφαῖρα ἐντὸς τῆς ὁποίας ταλαιπωρούμεθα εἶναι ὅλη ἀπόδειξις. Ἐπειδὴ ὅμως ἐτυχε νὰ κληρωθῶ Ὁρκωτὸς, ἄφες μοι ν' ἀρυσθῶ παράδειγμα ἐκ τῆς ὑπηρεσίας μου.

Τὸ Ὁρκωτικὸν σύστημα ἐθρυλλήθη παρ' ἡμῖν καὶ πρὸ τῆς παραδοχῆς αὐτοῦ καὶ μετὰ ταῦτα, ὡς ἡ κορωνίς, τὸ ἄνθος, τὸ ἄκρον ἄκρον τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν, ὡς λέγομεν πληθυντικῶς σήμερον, ἂν καὶ προτιμότερον ἦτο νὰ εἶχομεν μίαν μόνην καὶ καλὴν ὥπως μὴ ἀπολεσθῶμεν ἐκ τῶν πολλῶν. Ἀλλὰ, διὰ τί τοιοῦτον ἂν κατέστη ἡ κορωνίς, τὸ ἄνθος, τὸ ἄκρον ἄκρον τῶν πολιτικῶν κακοηθειῶν ; Ὁ νόμος αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἄριστος· εἶναι δὲ καὶ ἄριστα συντεταγμένος, διότι ἔχει παραγράφους, ἐδάφια, ἄρθρα ἀκροτελεύτια, συνδυασμοὺς ἁρθρῶν καὶ εἴ τι ἄλλο ἐπιτήδειον νὰ ἐκφυσήσῃ τοὺς δημοσθενικοὺς τῶν δικηγόρων. Δὲν πταίει ἄρα ὁ νόμος, ἀλλὰ τοῦ νόμου τὰ ὄργανα· δὲν ἦτο κακοῦργος ἡ μάχιρα ἡ σπαράξασα τὰ σπλάγχνα τοῦ μεγάλου τῆς πατρίδος πολίτου καὶ εὐεργέτου καὶ δι' αὐτῶν τὰ σπλάγχνα τῆς πατρίδος, ἀλλ' ἡ χεὶρ ἡ διαχειρισθεῖσα τὴν μάχιρην. Κατὰ τὴν τελευταίαν ἐν Ἀθήναις σύνοδον τοῦ Κακουργοδικείου, ὁ κληρὸς ἀπέδειξεν Ὁρκωτοὺς καὶ τινὰς ἐκ τῶν ἐδραιωτέρων στύλων τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν. Ποσάκις ἀνέγνων τὰ ἐνθεα αὐτῶν κηρύγματα ! ποσάκις ἤκουσα αὐτοὺς καὶ κατ' ἰδίαν καὶ δημοσίᾳ σκαλπίζοντας ἱεροφαντικῶς τὸ σάλπισμα τῆς νομιμότητος καὶ τοῦ καθήκοντος, καὶ κατακρυνοβολοῦντας διὰ φλογερῶν εὐγλωττίας μύδρων τὴν ἀνομίαν τῆς ἐξουσίας ! Δόξα σοι ὁ Θεός ! ἀνέκραξο, ὅτε ἤκουσα ἀναγγελλόμενα τῶν νέων τούτων Φωκίωνων τὰ ὀνόματα· ἔχομεν τέλος πάντων Ὁρκωτικὸν, ἀντάξιον τῶν ἀρετῶν τὰς ὁποίας ἐδαψίλευσεν ἡ ἐπανάστασις τοῦ Ὀκτωβρίου. Ἀλλ' οἴμοι ! εἰ καὶ καθ' ἑκάστην ὁ κλητὴρ τρεῖς μετὰ τὸν πρόεδρον ἀνεφώνει μεγαλοφώνως τὰ ὀνόματα τῶν διαπύρων ἐκείνων προμάχων τοῦ νόμου, ὅμως « αἱ ἀράχναι ἐξύφανον τὰ ἴδια ὑφάσματα εἰς τὰ πκλάτια τῶν Καϊσάρων, καὶ τὰς νυκτερινὰς οἰμωγὰς τῶν γλαυκῶν ἀντήχουν οἱ πύργοι τοῦ Ἑρρασιγιάπ. » Ταῦτα θὰ ἔλεγε καὶ δεύτερον ἂν ἔζη καὶ ἦτο πρῶν ὁ κατακτητῆς τῆς Ἀγίας Σοφίας. Τοῦ κλητῆρος ἡ οὐρνομήκης φωνὴ ἐξέπνεεν ἄγονος· τὰ ὀνόματα τῶν φιλονόμων ἀπώλλυντο μετ' ἤχου, καὶ ἀντ' αὐτῶν ἀνέβαινον εἰς τὸ Ἡλιαστήριον ἄλλοι ἀνώτεροι μὲν ἴσως ἐκείνων κατὰ τὸ φιλόνομον, ἥττονες δὲ περὶ τὴν κατανόησιν τῶν νόμων.

Ὁμολογῶ ὅτι καὶ ἐμοῦ τὸ ἔνομη ἐξέσχισεν ἐνίοτε ἐπὶ ματαίῳ τὸν λάρυγγα τοῦ κλητῆρος· ἀλλ' εἶναι δυνατόν νὰ διάγῃ τις ὁλόκληρον βίαν ἐντὸς μεμολυσμένης ἀτμοσφαιρᾶς καὶ νὰ μὴ πάθῃ, ἔστω καὶ

ὀλίγον, ἐκ τοῦ μιάσματος ; Ἐπὶ χολέρας δὲν ἀποθάνομεν πάντες ἐν Ἀθήναις· πάντες ὅμως ἡσθανόμεθα μᾶλλον ἢ ἥττον χολερικὰ συμπτώματα.

Ἐρωτῶ σε λοιπὸν, ἡ ἐξουσία ἀπηγόρευσεν εἰς ἡμᾶς νὰ ὑπακούσωμεν εἰς τὸν νόμον ;

Χθὲς ἐπανηγυρίσθη ἐνταῦθα ἡ 25 Μαρτίου. Ἀπὸ πρωῒας τὰ τύμπανα τῆς ἐθνοφυλακῆς περιερχόμενα καὶ εἰς αὐτὰς τῆς πόλεως τὰς κορυφὰς, ἐκάλουν τοὺς ἐθνοφύλακας εἰς τὴν πανελλήνιον τελετὴν, τὴν ἐορτὴν τῶν ἐορτῶν, τὴν πρὸς ἀνάμνησιν τῆς θαυμασίας ἀναστάσεως τοῦ ἔθνους δοξολογίαν. Σπεύδων λοιπὸν κατέβην εἰς τὴν μεγάλην πλατεῖαν ὅλως περίεργος νὰ ἴδω ἐξελισσομένους ὑπερηφάνως τὰς φάλαγγας τῶν πολιτῶν περὶ τὴν σημαίαν, τὴν ὁποίαν καυχᾶται ὅτι κατέκτησεν ἡ ἐπανάστασις τοῦ Ὀκτωβρίου. Καὶ εἶδον τρώντι οὐκ ὀλίγους λοχαγοὺς, ὑπολοχαγοὺς καὶ ἀνθυπολοχαγοὺς λαμπρὰς φέροντας στολὰς, καὶ περιπορφύρους ταινίας περὶ τὰ στήθη μετ' ἀσθόνων κροσσῶν, καὶ στιλβούσας σπάθας κρεμασμένας ἀπ' ἀορτήρων οὐχ ἥττον στιλβόντων· τινὲς δὲ καὶ ἐπηρμένον εἶχον, ὡς ἐφαίνετο, τὸ φρόνημα καὶ ἀρεϊμάνιον τὸ ἥθος. Ἰδοὺ, εἶπον πρὸς τὸν γείτονά μου, καὶ πολίται ἐννοοῦντες τὸ καθῆκον αὐτῶν καὶ ὑπακούοντες εἰς τὸν νόμον. Δὲν ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς ἐξ χιλιάδας τῶν ἀθηναίων ἐθνοφυλάκων οἵτινες, ἀπέκτησαν μὲν μεγαλοπρεπὲς ἀρχηγεῖον μετὰ ἐπιτελείου καὶ γραφείων καὶ μισθῶν καὶ ἐπιμισθίων καὶ ὀχημάτων καὶ νομῆς ἵππων, καλούμενοι ὅμως εἰς ὑπηρεσίαν οὐδ' ἐξακόσιοι ὑπακούουσιν εἰς τὴν φωνὴν τοῦ νόμου. Καὶ ἀνέβην εἰς τὴν λέσχην ἵνα θαυμάσω ἀνετώτερον ἀπὸ τοῦ ἐξώστου τὰς συμπυκνουμένας φάλαγγας. Καὶ ὅτε εἶδον τοὺς ἐθνοφύλακας παραταχθέντας καὶ ἀναβαίνοντας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐμέτρησα ἐν ὅλοις . . . ; μάντευσον ἂν δύνασαι, . . . ὁκτώ πρὸς τοὺς τεσσαράκοιτα !

Σ' ἐρωτῶ καὶ πάλιν, ἡ ἐξουσία παραγγέλλει πρὸς τοὺς πολίτας νὰ καταφρονῶσι τὸν νόμον ἐκείνον, δι' ὃν κυρίως ἀνετράπησαν τὰ βάρβαρα κοινωνίας τε καὶ πολιτείας ;

Ἀλλ' ἂς ἀφήσωμεν εἰς τὸν χρόνον νὰ θεραπεύσῃ ταῦτα. Οἱ Ἕλληνες ἔχομεν γραμῶδη τινὰ ἀξιώματα δι' ὧν ἀφελέστατα παραμυθούμεθα, ὁσάκις ἐμπεσόντες εἰς βόθρον τὸν ὁποῖον ἐσκάψαμεν ἰδίαις χερσίν, ἀπορούμεν πῶς νὰ ἐξέλθωμεν. Τὸ πρῶτον τῶν ἀξιωμάτων τούτων ἀιέγων πρὸ μικροῦ κεχαραγμένον κεφαλαίσις γράμμασιν ἐπὶ τῆς πρώτης πλοῖου· « ἔχει ὁ Θεός » τὸ δεύτερον πλήττει καθ' ἑκάστην τὰς ἀκοάς μου· « ὁ Θεὸς ποτὲ δὲν κατέλιπε τὴν Ἑλλάδα. » Ναι δὲν κατέλιπε τὴν Ἑλλάδα· οὐαὶ ὅμως εἰς ἐκείνον, εἰς τοῦ-ὁποίου τὴν κεφαλὴν καταβαίνει ἀργὰ ἡ γνώσις, κατὰ τὴν κοινὴν παροιμίαν !

Μεταξύ τῶν ἄλλων ἐπιδόσεων τῆς Ἑρμοπούλεως περὶ ὧν σοὶ ἔγραψα τὸ πρῶτ', ἔταξα καὶ τὴν ἀτμοπλοϊκὴν ἐταιρίαν. Ἐπειδὴ δὲ περὶ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ἀτμοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ περὶ ἀνθρακωρυχείων, καὶ ἐργοστασίων, καὶ τῶν τοιούτων ὀλίγοι ἴσως ἐκ τῶν ἡμετέρων εἰργάσθησαν ὅσον ἐγὼ (1), ἐννοεῖς μετὰ πόσης ἡδονῆς ἐπεσκέφθην τὰ καταστήματα τῆς ἐταιρίας. Συγχώρησόν μοι λοιπὸν ἐὰν ὁμιλῶν περὶ αὐτῆς παρεκτραπῶ καὶ εἰς περιττολογίαν.

Τῆς ἀτμοπλοϊκῆς ἐταιρίας ἡ ἵδρυσις ἐγένετο, ὡς γνωστὸν, τὴν ἀρχὴν τοῦ 1857 ἔτους. Πῶς δὲ, ὑπὸ τίνων καὶ διὰ ποίων πόρων, οὐ μόνον εἰσὶν ἐπίσης γνωστὰ, ἀλλὰ καὶ διηγήθην τότε ἐν τῇ *Πανδώρα* (2). Σήμερον δὲ σημειῶ γενικά τινα πορίσματα καταδεικνύοντα τὴν πρόοδον τῆς εὐεργετικῆς ταύτης ἐταιρίας.

Αἱ μετοχαὶ αὐτῆς, ὁρισθεῖσαι τὸ κατ' ἀρχὰς εἰς 6,000, ἀνεβιβάσθησαν μετὰ ταῦτα εἰς 40,000, πρὸς 500 δρ. ἐκάστη· ἐτοποθετήθησαν δὲ ὡς ἑξῆς:

Τὰ 1857	3609
1858	334
1859	2194
1860	4198
1861	505
1862	21
1863	7
1864	35

7903.

Ὅθεν μένουσιν ἔτι ἀτοποθέτητοι 2097, ἕνεκα κυρίως τῶν ἐσωτερικῶν ἀνωμαλιῶν, ἴσως δὲ καὶ διότι ἡ Κυβέρνησις ἐγγυᾶται τόκον 5 τοῖς 0/0 διὰ μόνον τρία ἑκατομμύρια.

Εἰσέπραξε δὲ καὶ ἐδαπάνησεν ἡ ἐταιρία τὰ ἑξῆς:

Εἰσπράξεις.		Δαπάναι.	
1857 Δρ.	186,293.36	Δρ.	217,944.64
1858 »	530,527.44	»	609,264.29

(1) Ἴδε *Πανδώρα* καὶ *Spectateur de l'Orient*. Τὸ δὲ 1838 ἔτος διευθύνων τὴν ἐπὶ τῶν ναυτικῶν Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας συνέταξα, ὑπουργοῦντος καὶ συναινοῦντος τοῦ ἀσκήτου Ναυάρχου Α.Γ. Κριεζῆ, ἀλλεπαλλήλους ἐκθέσεις περὶ κατασκευῆς καὶ διατηρήσεως ταχυδρομικῶν ἀτμοπλοίων. Πάσας σχεδὸν τὰς περὶ τούτου εἰδήσεις εἶχον παρὰ τῇ ἐξ Ἀγγλίας. Ἐνησχολήθην δὲ καὶ εἰς τὸ περὶ τῆς ἀναρύξεως τῶν ἐν Κύμῃ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος γειανθράκων ζήτημα, ἐπιμεληθεὶς νὰ γίνωσι καὶ δοκιμαὶ αἰτίνες, ἂν ἐπαναληφθῶσι, θέλουσιν ἀποδείξει τὸ κατ' ἐμὲ ἐπωφελεῖ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ἐλληνικῶν ἀνθρακωρυχείων πρὸς τε τὸ δημόσιον ταμεῖον, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν. Ἐν τῇ προϋπολογισμῇ τῶν ἐσόδων τοῦ 1864 ἔτους, οὕτως καὶ πρὸς μνείαν εἶδον σημειούμενον τὸ ἐκ τῶν ἀνθρακωρυχείων εἰσόδημα.

(2) Ἴδε φυλλάδ. 144, σελ. 628 τοῦ Δ', καὶ φυλλάδ. 154, 166, σελ. 237, 505 τοῦ Ζ' τόμου.

1859 Δρ.	1,179,341.79	Δρ.	1,309,120. 2
1860 »	1,458,032.78	»	1,822,808.56
1861 »	1,872,427.69	»	2,190,131.83
1862 »	2,452,331.73	»	1,819,690.80
1863 »	2,246,894.24	»	2,251,572.27
1864 »	2,607,367.45	»	2,556,994.38

Ἐκ τῶν εἰσπράξεων τῶν ὀκτὼ τούτων ἐτῶν, αἱ τοῦ 1862 καὶ τοῦ 1864 φαίνονται ἀνώτεροι τῶν ἐξόδων· πραγματικὰ ὅμως εἰσὶν αἱ τοῦ τελευταίου ἔτους, διότι εἰς τὰς τοῦ 1862 περιλαμβάνεται ἡ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως γενομένη χορηγία.

Ἐνδεκα ἀτμόπλοια ἔχει σήμερον ἡ ἐταιρία, πρὸς τούτοις δὲ καὶ γραφεῖα καὶ ὑλικὸν καὶ τὰ καταστήματα, περὶ ὧν διέλαβον ἤδη. Τούτων δὲ πάντων ἡ ἀξία εἶναι ἡ ἑξῆς:

Ἀτμόπλοια καὶ πλοίαρια	Δρ.	3,352,793, 8
Κτήματα	»	397,644,68
Ὑλικὸν ἐν ταῖς ἀποθήκαις Σύρας καὶ ἀλλαχοῦ	»	597,635,54
Μετρητὰ χρήματα	»	25,949,98
Ἀσφαλιστικὸν κεφάλαιον	»	395,610,79

Δρ. 4,769,604, 4 (1).

Πρὸς τοῖς ἀνωτέρω προστίθηναι καὶ ταῦτας τὰς εἰδήσεις:

Τὸ πρῶτον ἔτος, τριῶν ὄντων τῶν ἀτμοπλοίων, ἡ δι' αὐτῶν συγκοινωνία ἦτο ὅλως ἐσωτερικὴ· τὸ δεύτερον, γενομένων πέντε, ἐξετάθη καὶ μέχρι Θεσσαλονίκης, Ἐπτανήσου καὶ Κρήτης, ἐπὶ τινα δὲ χρόνον καὶ μέχρι Τεργέστης καὶ Κωνσταντινουπόλεως διὰ τὴν διακοπὴν τῆς αὐστριακῆς ἀτμοπλοίας· μετὰ δὲ ταῦτα, αὐξηθέντος εἰς ἐννέα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀτμοπλοίων, περιελήφθη καὶ ἡ Σμύρνη καὶ ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ ἄλλοι λιμένες τῆς Τουρκίας· ἐπ' ἐσχάτων δὲ προσετέθησαν καὶ δύο ἕτερα. Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ταύτην συνετέλεσε δραστηριώτατα, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν διευθυντῶν τῆς ἐταιρίας, ἡ Κυβέρνησις· καὶ τόσῳ μάλιστα, ὥστε καθήκον νομίσαντες οὗτοι ν' ἀποδείξωσι διὰ πασιφανεστάτου τρόπου « τὴν ὀφειλομένην ὑπὸ τῆς ἐταιρίας *λατρείαν* εἰς τὰ τρισέδαστα βασιλικά πρόσωπα, διὰ τὴν ὁποίαν καταξιοῦσι νὰ ἐπιδαφιλεύωσι προστασίαν πρὸς τὴν ἐλληνικὴν ἀτμοπλοίαν, » ὠνόμασαν τὰ δύο μεγαλύτερα ἀτμόπλοια *Ὁθωνα* καὶ *Ἀμαλία* (2).

Ἡ προστασία αὕτη ἐγένετο συντονωτέρα τὸ 1862· διότι τὸ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ὑπουργεῖον ἔδωκε χάριν βοήθειας τῇ ἐταιρίᾳ περὶ τὰς 750 χιλ.

(1) Τὰς ἀνωτέρω σημειώσεις μοι ἐχορήγησε προθύμως καὶ εὐγενῶς ὁ γραμματεὺς τῆς ἐταιρίας Κ. Α. Κάζιρας, ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς ὑπηρετῶν, καὶ διακρινόμενος διὰ ζήλου καὶ ικανότητος.

(2) Ἐκθέσις τῆς 28 Μαρτίου 1862, σελ. 5.

λιάδας δραχμῶν, ψηφίσαν συγχρόνως καὶ τακτικὴν ἐτησίαν χορηγίαν ἐκ δραχμῶν 300 χιλιάδων, ἥτις μετὰ τὴν ἐνωσιν τῆς Ἑπτανήσου πῶξήθη εἰς 370,000.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἡ ἐταιρία κατασκεύασε νεώρια καὶ τεχνικὰ ἐργοστάσια, ἐφ' οἷς δικαίως σεμνύονται οἱ διευθυνταὶ ἐνομάζοντες αὐτὰ « μοναδικὸν ἐν τῇ Ἀνατολῇ καθίδρυμα » (1)· διότι οὐ μόνον πάντα τὰ ἀναγκαζοῦντα εἰς τὰ ἀτμόπλοια ἐπισκευάζονται καὶ κατασκευάζονται ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ ξένα ἔτι ἔργα, καὶ, τὸ σπουδαιότατον, νέοι Ἕλληνες διδάσκονται ὑπὸ τὸν ἐμπειρὸν ἀγγλὸν διευθυντὴν **David Smith** τὴν μηχανικὴν καὶ τελειοποιῦνται οὕτω πως, ὥστε, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῶν διευθυντῶν, « ταχέως θέλομεν λάβει τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἴδωμεν ἐν τῇ χορείᾳ τῶν ἐν τοῖς ἀτμοπλοίοις μηχανικῶν ἐκ τῶν τοῦ ἐργοστασίου Ἑλληνοπαίδων » (2). Δὲν κρύπτω δὲ ὅτι διαθρύπτεται οὐ μικρὸν ἡ ἐθνικὴ μου φιλοτιμία, βλέποντος συνεχῶς μηχανὰς κατασκευασθείσας ἐν τοῖς ἐργοστασίοις τῆς ἐταιρίας καὶ φερούσας ἑλληνικὰς ἐπιγραφάς.

Γενναῖα ἄρα τὰ ἀποτελέσματα εἰ καὶ ἐλαχίστη ἡ ἀρχὴ ἐξ ἧς ὠρμήθη ἡ ἐταιρία. Διὰ τοῦτο τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1857 ἔτους, μεμφόμενος τοὺς μεμψιμοίρους καὶ δειλοὺς, ἐπεκαλούμην τὸ παράδειγμα τῆς ἐν Τεργέστη ἀτμοπλοικῆς ἐταιρίας. « Ὅτε, ἔλεγον, ἐπεχείρησεν ἡ Αὐστρία τὴν ἀτμοπλοῖαν, δὲν εἶχεν ἡ δὴ τότε ἑλληνικὴ ἀτμόπλοια κατὰ τὰς ἰταλικὰς λίμνας, καὶ βαρεῖάν τινα θαλαμηγόν, ἀνήκουσαν εἰς ἀγγλικὸν οἶκον, ἥτις κατ' ἀρχὰς μὲν ἔπλεε μεταξὺ Τεργέστης καὶ Ἐνετίας, μετὰ ταῦτα δὲ περὶ τὴν Ἰστροίαν καὶ Δαλματίαν. Ἰδοὺ τὰ μόνυ δοκίμια ἄτινα ἡ δύναμις ἐκείνη, εἰ καὶ μείζων καὶ εὐπορωτέρα τῆς Ἑλλάδος, εἶχε τολμήσει νὰ ἐπιχειρήσῃ » (3).

Τὰ πράγματα ὁμῶς δὲν γίνονται μόνυ, ἀλλὰ δι' ἀνθρώπων. Ἐὰν ἐγίνοντο μόνυ, τότε οὔτε τοῦ τῶν Ὀρκωτῶν οὔτε τοῦ τῆς ἐθνοφυλακῆς νόμου τὴν πλημμελὴ ἐνέργειαν ἠναγκαζόμεν νὰ στιγματίσω· ἐξ ἐναντίας ἀπαιτοῦσιν ὄργανα ἔχοντα καὶ ἐμπειρίαν καὶ εὐσυνειδησίαν καὶ ζῆλον. Τοιούτων λοιπὸν ὀργάνων ἔτυχεν εὐτυχῶς ἡ ἀτμοπλοικὴ ἐταιρία, καὶ ἔτυχεν αὐτῶν ἐξ ἀρχῆς· διότι εἰ καὶ κατ' ἔτος ἀνανεοῦνται ἐν μέρει αἱ ἐκλογαί, πάντοτε σχεδὸν ἐκλέγονται ἐκ νέου ὁμοφώνως τὰ αὐτὰ πρόσωπα, ὧν οὐδὲν οὐδέποτε ἔλαβε τὴν ἐλαχίστην ἀμοιβήν, εἰ καὶ ὠρίσθη τοιαύτη ὑπὸ τοῦ Καταστατικοῦ. Ἐν μάλιστα τούτων, ὁ Κ. Ἡλ. Κεχαγιάς, φαίνεται ἀφιερῶσας ὅλον ἑαυτὸν εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς ἐταιρίας· διότι ἀδικοκόπως βλέπω αὐτὸν περιερχόμενον

μεταξὺ ἐργοστασίων καὶ γραφείων καὶ ἀτμοπλοίων, καὶ προνοοῦντα καὶ περὶ τῶν ἐλαχίστων. Ὁ Κ. Γ. Μπούμπουλης, γνωστὸς πρὸ πολλοῦ τοῖς ἀναγνώσταις τῆς *Πανδώρας*, διευθύνει τὰ ἔργα τοῦ ναυπηγείου, ἔχων καὶ ἐκανότατον ἀρχιναυπηγὸν τὸν ἐκ Χίου Ν. Παγίδαν· τοῦ δὲ Κ. Πέτρου Ράλλη, ἐξ ἀρχῆς ὑπηρετοῦντος, ἐπιμόνως ἀπέρριψαν οἱ μέτοχοι τὴν πυχλάκις δοθείσαν παραίτησιν. Δὲν λητμονῶ ὅτι πολλὰ ἐρρέθησαν καὶ ἐγράφησαν κατὰ τῶν διευθυντῶν τῆς ἐταιρίας· ἀλλὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ψυχράνῃ τὸν ζῆλον αὐτῶν. Δὲν μισοῦμεν οἱ Ἕλληνες τὰ καλὰ· ἀγαπῶμεν μόνον νὰ μὴ γίνωνται παρ' ἄλλων ἀλλὰ παρ' ἡμῶν. Μίαν μόνην πρότασιν θὰ ἐλάβανον τὸ θάρρος ν' ἀπατεῖνω πρὸς αὐτοὺς, τὴν συγκρότησιν λέγω βιβλιοθηκῶν ἐν τοῖς ἀτμοπλοίοις χάριν τῶν ἐπιβατῶν· διότι φρονῶ ὅτι πανταχοῦ καὶ διὰ παντὸς τρόπου πρέπει νὰ βιάσωμεν τοὺς Ἕλληνας νὰ προτιμῶσι τῆς ἀργολογίας τὴν ἀνάγνωσιν.

Ἡ ἐταιρία ἀπονέμει πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἰδίως τῆς Ἑλλάδος καὶ μίαν εὐεργεσίαν, δι' ἣν οἱ ὑπουργοὶ πρέπει νὰ εὐγνωμονῶσι βαθέως· εἶναι δὲ αὕτη· ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπηρετούντων τὴν ἐταιρίαν συμποσοῦται σήμερον εἰς 610 ἄνδρας, ἥτοι 413 κατὰ θάλασσαν, 102 ἐν τοῖς ἐργοστασίοις καὶ 95 ἐν τοῖς γραφείοις καὶ πρακτορείοις. Εἰ μὴ πάντες, βεβαίως ὁμῶς τὰ δύο τρίτα θὰ ἐζήτουν θέσεις καὶ μισθοὺς παρὰ τοῦ δημοσίου ἂν δὲν ὑπῆρχεν ἡ ἐταιρία. Φαντάσθητι λοιπὸν ἀπὸ πόσου καὶ ὁποίου φορτίου θὰ ἀπηλλάσσοντο οἱ ὑπουργοὶ ἂν ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι. Ἡ ὑπαρξὶς ὁμῶς τούτων κρέμαται κατὰ μέγα μέρος ἀπ' ἐκείνων· ὅς κατορθώσωσι τάξιν, εὐνομίαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ αἱ ἐταιρίαι θὰ γίνωσι.

Τὸ κατ' ἐμὲ, τὴν πρόδον τῆς ἀτμοπλοικῆς ἐταιρίας ἐθεώρησα ἐξ ἀρχῆς ἐθνοφελειστάτην ὑπ' ἄλλην τινὰ ἐποψίν, τὴν πολιτικὴν. « Ἡ ἀνάπτυξις αὐτῆς, ἔλεγον τὸ 1857, δὲν θέλει αὐξήσει μόνην τὴν ὕλικὴν εὐημερίαν· αἱ πρόοδοι αὐτῆς συνενοῦμεναι μετὰ τῆς ἡμετέρας φιλοπατρίας καὶ τοῦ πνεύματος τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος, θέλουσι πρὸ πάντων χρησιμεύσει ὡς ἀνεκτίμητα πολιτικὰ στοιχεῖα κατὰ τὴν παρούσαν κρίσιμον ἐποχὴν. Τῆς Ἑλλάδος ἡ θέσις πρὸς τὰς μεγάλας τῆς Εὐρώπης δυνάμεις δὲν φαίνεται πάντῃ ἀσφαλὲς· διότι, ὡς εἰκάζεται ἐκ τῆς τελευταίας τούτων διαγωγῆς, οὔτε ὑποχρεώσεις, οὔτε συνθήκαι ἰσχύουσι νὰ δεσμεύσωσιν αὐτάς, εἰμὴ ἐφ' ὅσον ἔχομεν ν' ἀντιπαρατάξωμεν τ' ἀποτελέσματα τῶν ἡμετέρων ἀγώνων πρὸς τὸν πολιτισμὸν τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Αὕτη εἶναι ἡ μόνη δραστηρία ἀντίστασις πρὸς τὴν δυσμενῆ προαίρεσιν ἢ τὴν ἐσφαλμένην πολιτείαν τῶν ξένων. Πρόδηλον ἄρα ὅτι πᾶσα μέριμνα σκοποῦσα τὴν αὐξήσιν τῆς δυνάμεως καὶ τῶν φυσικῶν

(1) Ἐκθ. τῆς 23 Ὀκτωβρ. 1862, σελ. 9.

(2) Ἐκθ. τῆς 24 Μαρτ. 1864.

(3) Ἰδε Πανδ. Τόμ. Ζ'. σελ. 506.

πόρων τῆς πατρίδος, πᾶν ὅ,τι συνδέει τὰ συμφέροντα αὐτῆς μετὰ τῶν συμφερόντων καὶ τῆς συμπαθείας τῆς Εὐρώπης, πᾶν ὅ,τι συντελεῖ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἐθνικοῦ αὐτοῦ πνεύματος, πάντα ταῦτα, λέγομεν, καθιστᾷ τὴν δυσμενῆ ταύτην προαίρεσιν καὶ τὴν ἡμαρτημένην πολιτείαν δυσκολωτέραν καὶ μᾶλλον ἀδικαιολόγητον » (1).

Ταῦτα ἔγραφον πρὸ ὀκτώ ἐτῶν, ὅτε εἶχομεν καὶ τάξιν καὶ ἀσφάλειαν καὶ εὐνομίαν, καὶ ταῦτα ἐπαναλαμβάνω ἐντονώτερον σήμερον, ὅτε στερούμεθα καὶ εὐνομίας καὶ ἀσφαλείας καὶ τάξεως, καὶ ὅτε ὑβρίζομεθα παρὰ πᾶσης τῆς Δύσεως. Κατὰ κλήρω δὲ τὴν ἐπιστολήν μου ὅπως κατέληξα καὶ τὸ ἄρθρον ἐκεῖνο λέγων· « Ἐάν πρέπει νὰ γίνωμεν ἐκ νέου ὅ,τι ἄλλοτε ἤμαθα, καὶ νὰ ἀνακτήσωμεν ὅ,τι ἀνήκεν εἰς ἡμᾶς, ὡς ἀποδείξωμεν διὰ γενναίων καὶ φρονίμων ἀγώνων περὶ τὴν βελτίωσιν ἐκείνου ὃ ἐπὶ τοῦ παρόντος κεκτῆμεθα, ὅτι οἱ πόθοι ἡμῶν εἰσὶ δίκαιοι. Εἰς τοῦτο κείμεναι τὸ μέλλον τῆς πατρίδος. » Ἐρῶσο.

Ν. Δ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΠΑΡΕΚΒΟΛΙΚΑΙ
Εἰς τὸν ΧΡΗΣΟΒΟΥΛΑΝ ΛΟΓΟΝ
ΑΛΕΞΙΟΥ Α' ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ.

ὁ π ὁ

Ι. ΣΑΚΚΕΛΙΩΝΟΣ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλάδ. 362).

Αὐτ. στίχ. 30. Φραγγιατῶν] Ὁ μὲν Δουκάγγιος ἐξηγεῖ τὴν λέξιν οὕτω· «Φραγγιάτα, καλύβη». Ὁ δὲ Κοραῆς· «καλύβη σκεπαστὴ ἀπὸ κλάδους δένδρων. Ἑλλήν. Καλιάς, Σκιάς» [Ἄτακτ. Τόμ. Α', σελ. 658]. Τὸ ὄνομά ἐστιν ἀναμφισβότως παράγωγον τοῦ Φραγγῆ, ἥτοι φραγγμός, χαράκωμα, ὡς ἔχει παρὰ τῷ Χαλκοκονδύλῃ, οἷον· «Ἐποίητο χάρακα κύκλω τοῦ στρατοπέδου, καὶ φραγγαῖς φραζάμενος ἐντὸς τοῦ χάρακος ἐτήρει» [Βιβλ. Θ', σελ. 340. Paris. Ἐν μέντοι τῇ τελευταίᾳ ἐκδόσει, τῇ ἐν Βόννῃ, σελ. 513, γράφεται· φραγαῖς.]. Ἀλλὰ τί δηλοῖ τοῦτο ἐνταῦθα, σαφῶς εἰπεῖν οὐκ ἔχω. Ἰσως δ' ἔχει σχέσηιν τινὰ τῷ καθ' ἡμᾶς Σκαπαρεῖς. Ὅθεν ἀποφασίσθωσαν καὶ περὶ τούτου, ὡς καὶ περὶ τῶν ἀνεξηγήτων παραλειπομένων μοι, οἱ δεινοὶ περὶ τὴν Βυζαντινὴν ἀρχαιολογίαν.

Αὐτ. Ἀπληκτῶν] Ἀπὸ τοῦ Λατιν. ῥήματος *Applico* (ἑλλην. Καταίρω εἰς λιμένα· ἐτι δὲ Μένω παρὰ τινι, Καταλύω) ἐπλάσθη τὸ Ἀπληκεύω, καὶ τὸ οὐσιας. Ἀπληκτον (λατιν. *Applicatio*). Δηλοῖ τοῦντο τοῦτο τὸν σταθμὸν, εἰτοῦν τὴν κατάλυσιν τοῦ

στρατοῦ (τὸ τουρκοεχρβάρω· *Κονάκι*), ὡς ὁ Σουλῆδας· «*Ἀπληκεύω καὶ Ἀπληκτον*, τόπος ἐνθα καταλύουσι τῆς ὁδοιπορίας τὰ στρατεύματα». Οὕτω καὶ Πορφυρογέννητος· «*Πρῶτον Ἀπληκτον* εἰς τὰ Μαλάχινα· δεῦτερον τὸ Δορύλειον κτλ.» [Ἰπὸθ. τῶν βασιλ. ταξιδ.]. Αἰμίλιος δ' ὁ Πόρτος νομίζει ὅτι ἡ λέξις ἀπληκτα ἐστὶν Ἑλληνικὴ, ὡς δὴθεν· «τοὺς στρατιώτας φυλάσσοιτα καὶ ἀμοίρους ποιῶντα τῶν κινδύνων καὶ πληγῶν» [εἰς Ὀνοσάνδρ. Στρατηγ. θ']. ἄλλ' ἐξελέγχει τὴν ἀπάτην αὐτοῦ ταύτην ὁ Δουκάγγιος [Σημειώσ. εἰς Ἄννης Ἀλεξιάδ. Ζ', σελ. 158]. Περὶ δὲ τοῦ κῦττικ ἐχομένου *Μεσάπληκτον*, ἀγνοῶ τί σημαίνει.

Αὐτ. στίχ. 31. Ἀπαιτητῶν] Ἦσαν οὗτοι τῆς σπείρας τῶν πολυποικίλων δημοσίων φορολόγων.

Αὐτ. στίχ. 33. *Μοροπροσώπων*] Φόρου εἶδος, ὡς ἐξηγεῖ ὁ Δουκάγγιος, φέρων καὶ μχρτυρίαν· «Εἰ δέ τινα τῶν φροντιστηρίων εἶχον ἐκ παλαιῶ συνεισφοράν τινα συνεισφέρειν ταῖς μητροπόλεσιν, εἴτε ἐπὶ *μοροπροσώπων* παροχῇ, εἴτε ἐπὶ τροφαῖς κριτῶν, κτλ.». Ἰσως ἦν τὸ κεφαλικὸν τέλος, τὸ καὶ ἄλλως *κεφαλιτίων* λεγόμενον.

Αὐτ. στίχ. 34. *Καρίσκιον*] *Καρίσκια* παρὰ Βυζαντινοῖς, τὰ δῶρα. Ὁ Ησύχιος ἔχει τὴν λέξιν ὡς ὑποκοριστικὸν τοῦ *Κανοῦ*, οἷον· «*Κανοῦν, καρίσκιον, διακάριον*». Οὕτω καὶ Σουλῆδας· «*Κανοῦν, καρίσκιον*. Παρὰ τὴν τῶν Διονυσίων ἑορτὴν Ἀθήνησιν αἱ εὐγενίδες ἐκانهφόρου. Ἦν δὲ ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα τὰ κανᾶ, ἐφ' ὧν τὰς ἀπαρχὰς πάντων ἐτίθεσαν. κτλ.». Ἐκ τούτου δὲ πιθανὸν ὠνομάσθαι ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν *καρίσκια* (τὸ περιεχόμενον ἀπὸ τοῦ περιέχοντος) τὰ παρ' ὑποδεστέρων ἀνθρώπων τοῖς προέχουσι, καὶ μάλιστα τοῖς ἐν τέλει, προσφερόμενα δῶρα. Καὶ εἰς Νάξον *καρίσκια* καλοῦσιν ἄχρι τοῦ νῦν ὠρισμένα τινὰ δῶρα, κατ' ὀφειλὴν ὑπὸ τῶν γεωπόνων τοῖς κτηματικοῖς προσφερόμενα· ὅθεν καὶ ῥῆμα *Καρίσκεύω*. Τὸ δ' εὐθὺς ἐπόμενον *Ἀντικαρίσκων* σημαίνει πάντως τὰ παρὰ τοῦ δωροδόκου εἰς ἀντιδωρεάν διδόμενα.

Αὐτ. *Σιταρκ. κάστρων*] Ἀντὶ *Σιταρκίας*. *Κάστρον* δὲ ἀπὸ τοῦ Λατιν. *Castrum* (ἑλλην. Φρούριον, Ἐρυμα), ὡς καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς συνηθείᾳ· «*Κάστρον, κατὰ Ῥωμαίους, παρεμβολὴ ἀσφαλῆς*» [Σουλῆδ. ἐν λέξ.]. *Σιτάρκησις* οὖν *κάστρων*, τὸ ἐπιτιθεῖν τὰ φρούρια.

ΣΕΛ. 549, στήλ. α', στίχ. 1. *Μουλαρίων*] Καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ Λατιν. *Mulus* (ἑλλην. Ὄρεος, Ἡμίονος), ὅπερ ὁ Οὐόσσιος ἐτυμολογεῖ ἐκ τοῦ ἑλλην. *Μῶλος* (μόχθος, κόπος) [βλ. Κορ. Ἄτακτ. Τόμ. Α', σελ. 44, καὶ Ε', σελ. 221].

Αὐτ. στίχ. 2. *Βορδωρίων*] Ὑποκοριστικὸν τοῦ *Βόρδων* (ἐκ τοῦ Λατιν. *Burdo*, ἑλλην. Ἡμίονος, Ὁ-

(1) Πανδ. αὐτ.